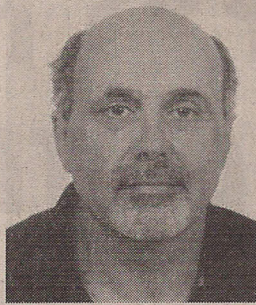

Η ψήφος των μεταναστών

Το πρόβλημα της συμμετοχής των μεταναστών στα κοινά είναι παλιό. Όπως στο Σωκράτη, ο μετανάστης είναι εκτός τόπου, περιφρονημένος, αταξινόμητος. Ούτε ντόπιος, ούτε ξένος, «στα όρια του κοινωνικού υπάρχω και δεν

μας υποχρεώνει να ξαναορίσουμε τις σχέσεις πολίτη, έθνους και κράτους. Να βγάλουμε από το αδιέξοδο ένα βασικό ερώτημα της δημοκρατίας που βρίσκεται στριμωγμένο εδώ, λύνοντας την εξίσωση ελευθερία/ισότητα στη πολιτική αντιπροσώπευση, δηλαδή τη συμμετοχή στις αποφάσεις. Εξασφαλίζοντας έτσι τη συμβίωση της ελευθερίας του καθένα με την ισότητα όλων. Με κεντρικό ερώτημα εάν οι μετανάστες θα πρέπει να ψηφίζουν αλλά και να εκλέγονται. Με ποιά κριτήρια και μέχρι ποιά επίπεδο (τοπικές, βουλευτικές εκλογές κλπ) πρέπει να παρέχονται αυτά τα δικαιώματα.

Η Ελλάδα έχει καθυστερήσει σ' αυτό το θέμα. Κατά τον H.Andres (διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Παρίσι-VII, 2007) τουλάχιστον 64 από τα 192 κράτη-μέλη του ΟΗΕ εφαρμόζουν ήδη μέτρα πολιτικής ενσωμάτωσης των μεταναστών. Με πρώτη στη κατάταξη τη Λατινική Αμερική όπου 10 στις 12 χώρες έχουν παραχωρήσει το δικαίωμα ψήφου. Ακολουθούν η Ευρώπη (29 στις 44 χώρες), η κεντρική-βόρειος Αμερική (12 στις 23), η Αφρική (8 στις 53), η Ασία (3 στις 46) και η Αυστραλία (2 στις 14). Η μετανάστευση στην Ευρώπη επηρέασε την πολιτισμική και οικονομική διαμόρφωση της από νωρίς. «Η Ευρώπη γεννήθηκε μιγάδα», λέει χαρακτηριστικά ο γνωστός Γάλλος ιστορικός Jacques Le Goff. Στις ΗΠΑ ισχύει η αρχή "no taxation without representation" (δεν πληρώνω φόρο χωρίς εκπροσώπηση). Αλλού το δικαίωμα παραχωρείται με ποικίλα κριτήρια, όπως η διάρκεια παραμονής, η προέλευση από παλαιές αποικίες, η κοινή γλώσσα, οι ιστορικοί δεσμοί, οι συμφωνίες ανταλλαγών. Εκτός από τις τοπικές εκλογές, τουλάχιστον 25 χώρες περιλαμβάνουν και τις βουλευτικές. Όμως πουθενά δεν υπάρχει απόλυτη πολιτική ισότητα μεταξύ ντόπιων και μεταναστών. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει χώρα στο κόσμο όπου ένας μετανάστης να μπορεί να κατεβαίνει υποψήφιος, όπως ένας κανονικός πολίτης, σε όλα τα επίπεδα εκλογών.

Ας έλθουμε στη πολιτική ουσία του θέματος. Απομονώνοντας πολιτικά τους μετανάστες σημαίνει ότι ορίζουμε το κράτος σαν μια ένωση ταξινομώντας τους πολίτες με βάση τη γλώσσα και κουλτούρα (έθνος/ράτσα) και όχι το τόπο διαμονής. Βέβαια μέχρι τώρα είχαμε συνηθίσει στην ιδέα του μονοεθνικού κράτους. Είναι όμως αυτός ο πιο φυσιολογικός τρόπος για να οριοθετήσουμε το χώρο έκφρασης της δημοκρατίας; Δημοκρατία δεν σημαίνει παροχή εξουσίας σε ένα κράτος να επιλέγει δεσποτικά τα μέλη του, αλλά την ελευθερία δράσης των ίδιων των ανθρώπων σαν πολιτικά όντα, δηλαδή σαν πρωτεργάτες της ατομικής και συλλογικής ζωής τους. Η ταυτοποίηση έθνους και κράτους συρρικνώνει τη δημοκρατία, γιατί οι μετανάστες περιθωριοποιούνται πολιτικά και πολιτισμικά απ' αυτή τη δράση. Αντιμετωπίζονται σαν απλό εργαλείο στην δουλειά. Ερχόμενοι έτσι σε αντίφαση με το γεγονός ότι ωφελούνται με το ίδιο τρόπο από τις θεμελιώδεις ελευθερίες και υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις με τους υπόλοιπους κατοίκους μιας χώρας. Πληρώνουν φόρους, στέλνουν τα παιδιά στα σχολεία, ενισχύουν το εμπόριο, συνεισφέρουν στις συντάξεις, ενισχύουν τον εθνικό πλούτο. Αντίθετα, ο διαχωρισμός κράτους και έθνους εγγυάται τη συμμετοχή όλων στη πολιτική δράση δημιουργώντας κλίμα κοινωνικής ισότητας και ειρήνης. Η δημοκρατία διευρύνεται, οπότε η κοινωνία βελτιώνεται. Αλλά το πρόβλημα έχει και μια άλλη συνέπεια. Τη δημιουργία δύο κατηγοριών μετανάστες. Εκείνους που προέρχονται από χώρες εντός ΕΕ, με δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές με βάση τη συμφωνία του Μάαστριχτ. Και τους υπόλοιπους με κανένα δικαίωμα. Εκφράζοντας έτσι μια αριστοκρατική αντίληψη των πολιτικών σχέσεων ανάμεσα σε επίλεκτους λαούς της Ευρώπης, υποβαθμίζοντας τους υπόλοιπους. Τελειώνοντας ένα ερώτημα παραμένει. Αν και το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις τοπικές εκλογές, τι γίνεται με τις υπόλοιπες (βουλευτικές κλπ). Επειδή φοβόμαστε την απάντηση, απαγορεύεται να θέσουμε το ερώτημα;

Η ψήφος των μεταναστών αποτελεί προφανή αναγνώριση ότι όλοι ανήκουμε στην πολιτική ζωή όλων. Αναγνώριση που δεν συμβολίζει το τέλος της δημοκρατίας αλλά την αρχή προς μια νέα πολιτική δράση. Με το φαινόμενο της παγκόσμιας μετανάστευσης να οξύνεται, η συμμετοχή των μεταναστών στα κοινά θα είναι σίγουρα ένας από τους λίθους της νέας μορφής δημοκρατίας που ανατέλει τον 21ο αιώνα. Δημοκρατία που καλούμαστε όλοι μαζί να ξανακτίσουμε στον κοινό κόσμο που μας δόθηκε να ζούμε.

* Ο Γιάννης Μανουσάκης, είναι καθηγητής πανεπιστημίου στο Παρίσι, yannis@lri.fr

ΠΑΤΡΙΣ

